

בס"ד. שיחת מוצאי יום ד' פ' לך לך, ח' מרחשון ה'תשנ"ב.
— לאחר תפלת ערבית —

בלתי מוגה

א. נוסף לכך שבכל זמן ישנו הכלל ד"פותחין בברכה" – ישנה הדגשה מיוחדת על ענין הברכה בפרשת היום בתורה:

בסיום וחותם חלק הפרשה דיום זה נאמר² "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לא-ל עליון ויברכהו ויאמר ברוך אברם וגו'" – שמלבד זה שנתן לאברם "לחם ויין" כפי ש"עושים ליגיעי מלחמה"³, נתן לו גם ברכה ("ויברכהו ויאמר ברוך אברם גו").

ויתירה מזה, שברכה זו היתה ברכתו של כהן (כמ"ש לפנ"ז "והוא כהן לא-ל עליון", היינו, שגם לפני מתן-תורה הי' מעין ודוגמת ענין הכהונה שלאחרי מ"ת, וכמודגש בסיום הענין ש"ויתן לו מעשר מכל", "ויתן לו אברם מעשר מכל אשר לו לפי שהי' כהן"⁴) – ברכה נעלית ביותר שנמשכת ממקור הברכות⁵.

ב. ובהמשך לזה באה גם הברכה (בחלק הפרשה דהיום שלאחרי היום שעומדים עתה בתחילתו) בכריתת ברית בין הבתרים – "ביום" ההוא כרת ה' ברית את אברם לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגו' את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני וגו'":

החידוש בכריתת ברית בין הבתרים – ש"עשר אומות יש כאן", אע"פ שבינתיים (עד היום הזה) "לא נתן להם אלא שבעה גוים, והשלשה .. קיני קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד"⁶ – כשיקויים הציווי שנאמר בערי מקלט "ואם" ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך (לתת לך ארץ קיני קניזי וקדמוני) .. ויספת לך עוד שלש ערים וגו'" [ש"מעולם לא הי' דבר זה ולא צוה הקב"ה לתוהו"⁷] – "בימי המלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש .. בערי הקיני הקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן

(1) ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 641 בהערה
(2) ראה פותחין בברכה.
(3) לך לך יד, יח"ט.
(4) פרש"י עה"פ.
(5) שם, כ ובפרש"י.
(6) ראה הנסמן בלקו"ש ח"י ע' 38.
(7) טו, יח"ט.
(8) פרש"י עה"פ.
(9) שופטים יט, ח"ט ובפרש"י.
(10) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ב.

ועדיין לא נכבשו, ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך¹⁰, שאז נתקיים מצות ערי מקלט בשלימותה, שיהיו תשעה ערי מקלט.

ונמצא, שבחלק זה דהפרשה מודגשת הברכה הכי גדולה הקשורה עם הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש – "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", "עשר אומות".

ג. וענין זה מודגש גם בכללות (שם) הפרשה – "לך לך":

התוכן ד"לך לך גו' אל הארץ" הוא ציווי הקב"ה לאברהם לילך לארץ ישראל, אשר, בהמשך לזה באה גם ההבטחה והנתינה דארץ ישראל לו ולזרעו. ומזה מובן שהשלימות ד"לך לך" היא בהליכת כל בני" לארץ ישראל – בהגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיו "כל יושבי עלי"¹¹, שכל בני יתייטבו ככל ארץ ישראל, ככל עשר הארצות שהוכתחו וניתנו כברית בין הבתרים.

כלומר: אע"פ שכבר הי' בעבר המעמד ומצב שכל בני ישובו על אדמתם שלכן הי' נוהג דין יובל (שתלוי בהתנאי ד"כל יושבי עלי")¹¹, מ"מ, השלימות האמיתית ד"כל יושבי עלי" תהי' בהגאולה האמיתית והשלימה, כי, נוסף לכך שיבואו לארץ ישראל כל בני מכל קצוי תבל, כולל גם עשרת השבטים שגלו מעבר לנהר סמבטיון¹², תהי' ההתיישבות דבני" בארץ ישראל השלימה, ארץ עשר אומות, שע"ז ניתוסף יותר בהשלימות ד"כל יושבי עלי".

ולהוסיף, שהקשר והשייכות להגאולה האמיתית והשלימה מרומז גם בכפל ד"לך לך" – כדאיתא במדרשי חז"ל¹³ "חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה, ך" שבו נגאל אברהם אבינו מאור כשדים שנאמר לך לך", כפי שנתבאר בארוכה במאמרו הידוע של אדמו"ר מהר"ש¹⁴ (שענינו "לכתחילה אריבער"¹⁵) בסגנון שניתן להבנה והשגה לאנשים נשים וטף, ולכולם בכת אחת (כשם שהגאולה האמיתית והשלימה היא לאנשים נשים וטף בכת אחת).

ד. ויש לקשר האמור לעיל בענין פרשת השבוע עם תוכנו של הזמן בימי החודש:

עומדים אנו לאחרי סיומו של חודש תשרי, החודש הראשון שבהתחלת השנה – בחודש מרחשון, ובחודש מרחשון עצמו – לאחרי ז' מרחשון שהי' אתמול, ועניינו נמשכים (באופן דפעולה נמשכת) גם היום, ח' מרחשון, ומח'

(13) פדרר"א פמ"ח. יל"ש ר"פ לך לך (רמו סד).

(10) שם הל' רוצה ושמירת נפש פ"ח ה"ד.

(14) ד"ה לך לך תרכ"ז. תר"ל.

(11) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה

(15) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע'

ויובל פ"י ה"ח.

תריז.

(12) ב"ר פע"ג, ו.

מרחשון באים לט' מרחשון, ומט' מרחשון ליו"ד – "העשירי יהי' קודש"¹⁶ – דמרחשון.

והענין בזה:

ד' מרחשון הוא יום מיוחד בשייכות לארץ ישראל (גם בזמן הגלות) – שבו מתחילים לשאול מטר בכרכת השנים: "ותן טל ומטר לברכה"¹⁷.

ובפרטיות יותר¹⁸: אף שהחידוש דז' מרחשון הוא בנוגע למטר, מ"מ, ניתוסף גם בענין הטל, שמבקשים גם על הטל (ולא עוד אלא שמקדימים טל למטר), אע"פ ש"טל לא מיעצר"¹⁹ – שבזה מרומזת ההוספה גם בהברכה שבאה באופן של ההמשכה מלמעלה, אתערותא דלעילא, שהיא בדרגא נעלית יותר מאתערותא דלתתא, ואפילו מאתערותא דלעילא שיש לה ערך ושייכות להמדידה והגבלה דאתערותא דלתתא כיון שבאה על ידה²⁰.

ויש לומר, שבהמשך הימים הסמוכים להתחלת שאלת טל ומטר בארץ ישראל, ד' מרחשון עד ל" מרחשון, "העשירי יהי' קודש", מרומזת שלימות הברכה בעניני ארץ ישראל בהגאולה האמיתית והשלימה – שנוסף על ארץ שבעה אומות מקבלים בני" ארץ עשר אומות, שאז נעשה שלימות הענין ד"לך לך גו' אל הארץ", "כל יושבי עלי".

ה. ויש לבאר הלימוד וההוראה בעבודת האדם – בהכנה להגאולה האמיתית והשלימה:

אע"פ שלעת-עתה נמצאים עדיין בזמן ומצב הגלות, ועד שגם בני ארץ ישראל אומרים "מפני חטאינו גלינו מארצנו", מ"מ, כיון שישנה ההבטחה ש"אין הדבר תלוי אלא בתשובה"²¹, וכבר עשו תשובה, וכבר צחצחו את הכפתורים, ובמילא, אין הדבר "תלוי" אלא ישנו כבר ב"מזומן",

[והפירוש ד"חטאינו" עתה אינו אלא חסרון ("חטא" מלשון חסרון)²², ולא ח"ו חסרון בהשלימות דקיום המצוות אפילו לפני משורת הדין, אלא חסרון) בהשלימות הראוי מצד היות כאו"א מישראל בן יחיד להקב"ה²³, ששלימותו האמיתית היא כהשלימות דעצמות ומהות, "ישראל וקוב"ה כולא חד"²⁴ גם בענין השלימות],

(20) ראה לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(21) סנהדרין צז, ב.

(22) פרש"י ויצא לא, לט.

(23) כש"ט הוספות סקל"ג.

(24) ראה זח"ג עג, א.

(16) בחוקותי כז, לב.

(17) טושו"ע ואדה"ז או"ח רסק"יז.

(18) בהבא לקמן – ראה גם התוועדיות תש"נ

"ח"א ע' 427.

(19) תענית ג, סע"א.

יש להשתדל שכבר עכשיו תהי' העבודה מעין ודוגמא והכנה לעבודה שתהי' בהגאולה האמיתית והשלימה.

ולדוגמא – בנוגע ללימוד התורה:

אע"פ שלימוד נגלה תורה עד לפסק־דין בנוגע למעשה בפועל בענינים שהזמן גרמא עיקרו בהענינים השייכים בזמן הזה, זמן הגלות (שענינים אלו הם הענינים שהזמן גרמא), מ"מ, צ"ל השתדלות והוספה יתירה גם ובעיקר בלימוד התורה ששייך לזמן הגאולה – לימוד עניני התורה שמדברים אודות משיח צדקנו והגאולה האמיתית והשלימה.

ועוד ועיקר:

להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בלימוד פנימיות התורה באופן של הבנה והשגה [ובאופן שהלימוד דפנימיות התורה שמתפשט ומתקשר ומתאחד עם נגלה תורה, עד שנעשים "תורה אחת", "תורה הנגלית ותורת החסידות תמימה"²⁵, כפי שהתחילה העבודה ב"תומכי תמימים"²⁶] – מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, כמ"ש הרמב"ם²⁷ ש"באותו הזמן .. לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד .. שנאמר²⁸ כי מלאה הארץ דעה את ה'".

ויתירה מזה – כפי שהרמב"ם מוסיף גם את סיום הפסוק "כמים לים מכסים" (דלא כבהלכות תשובה²⁹ שמביא רק חציו הראשון של הפסוק, "כי מלאה הארץ דעה את ה'"), שקאי על התקופה השני' דימות המשיח³⁰ – שבזה מודגש שנוסף על לימוד עניני התורה ופנימיות התורה השייכים לתקופה הראשונה דימות המשיח, צריכים כבר ללמוד גם עניני התורה ופנימיות התורה השייכים לתקופה השני' דימות המשיח.

ו. ובפרטיות יותר – בקשר ובשייכות ל"השלשה .. קיני קניזי וקדמוני (ש)עתידים להיות ירושה לעתיד", בהוספה על ה"שבעה גוים" שניתנו כבר: מבואר בדרושי חסידות³¹ תוכן הענין דירושית שבעה אומות וירושית השלשה אומות קיני קניזי וקדמוני בעבודת האדם – ששבעה אומות קאי על עבודת המדות (ד' מדות), והשלשה אומות קאי על עבודת המוחין (ג' מוחין), ומחילוקים שביניהם, שעבודת המדות עיקרה בזמן הזה, ועבודת המוחין עיקרה לעתיד לבוא.

(29) פ"ט ה"ב.

(30) ראה הדרן על הרמב"ם תנש"א (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' רג ואילך).
(31) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א בתחלתו.

(25) סה"מ תנ"ט (בהוספות) ע' רכה. ועוד.

(26) ונמשכה אח"כ בכל המחלקות שניתוספו ל"תומכי תמימים" בכמה שמות, "אחי תמימים", וכדובר כמ"פ.

(27) הל' מלכים בסופן.

(28) ישע"י יא, ט.

כלומר: בזמן הזה עיקר העבודה היא עבודת המדות, כמ"ש³² "ואהבת את ה' אלקיך" ("לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"³³) בכל לבבך, מדות שבלב³⁴, ולא עוד אלא שגם עבודת המוחין אינה אלא כפי הדרוש לצורך השלימות דעבודת המדות; ולעתיד לבוא תהי' עבודת המוחין בפני עצמם.

וכיון שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה האמיתית והשלימה צריך להיות כבר מעין ודוגמא והתחלה דעבודת המוחין בפני עצמם – ע"י הלימוד וההשתדלות לקיים בפועל הענינים הקשורים עם עבודת המוחין, אפילו כשאין זה נוגע לעבודתו או לעבודת שאר בני בענין המדות, כי אם להמוחין בפני עצמם.

ז. ובנוגע לפועל:

ישנם כמה דרושים בתורת החסידות שבהם נתבארו דוקא ענינים עמוקים בפנימיות התורה הקשורים עם עבודת המוחין בפני עצמם, ובפרט בדרושי אדמו"ר האמצעי – שכמה מהם נדפסו דוקא לאחרונה – שענינו "רחובות הנהר" דתורת החסידות³⁵, וקשור עם השלימות ד"רחובות הנהר" בהגאולה האמיתית והשלימה, שאז תהי' רחבות אמיתית וגבהות ועומק אמיתיים בכל הענינים בתכלית השלימות.

ובהתאם לכך יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בלימוד הענינים העמוקים דתורת החסידות באופן של "רחובות הנהר", בהרחבת הביאור וההבנה וההשגה, והקב"ה עוזר ומצליח (ע"י השתדלותו עד כמה שהדבר תלוי בו) שהלימוד יהי' מתוך רחבות בגשמיות, שע"י טירחא קלה באצבע אחת נותן לו הקב"ה פרנסתו הגשמית בהרחבה, ועי"ז גם רחבות המוחין (ועאכו"כ רחבות המדות).

וכן יש להוסיף מתוך שמחה וטוב לבב בהתוועדויות חסידותיות, שבהן ידברו אודות הענינים דפנימיות התורה באופן של הבנה והשגה בהרחבה, כולל ובמיוחד ע"י "דיבוק חברים ופולפול התלמידים"³⁶, שע"ז ניתוסף עוד יותר בהרחבת ההבנה וההשגה.

ח. וכל זה – כהוראה דכללות הפרשה – באופן ד"לך לך":

ידוע³⁷ שהליכה (לך לך) אמיתית היא בעילוי שלא בערך כלל לגבי

(וראה לקמן בפנים).

(35) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 319. וש"נ.

(36) אבות פ"ו מ"ו.

(37) ראה לקו"ש ח"כ ע' 58. וש"נ.

(32) ואתחננו, ו, ה.

(33) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסו א.

(34) אף שלאח"ז נאמר "ובכל נפשך

(ועאכו"כ) ובכל מאדך", שכולל כל העבודות כולם

המעמד ומצב הקודם. ומזה מובן שכשקורין בתורה פרשת לך לך, מודגש הציווי והנתינת־כח לעבודה באופן של הליכה אמיתית, שלא בערך לגבי המעמד ומצב הקודם.

זאת ועוד:

כיון שבמשך השבוע קורין ד"לך לך" כמה פעמים – במנחת שבת פרשת נח, ביום שני וביום חמישי בשבוע, וביום הש"ק פרשת לך לך (שבו קורין כל הפרשה כולה) – מובן, שהקריאה ד"לך לך" בפעם השני היא ציווי ונתינת־כח להליכה שבאין־ערוך גם ביחס להליכה בקריאת "לך לך" בפעם הראשונה, וכן הלאה.

ועד לשלימות הקריאה ד"לך לך" ביום הש"ק הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה – שבו קורין גם כל פרטי הענינים דירושת הארץ, "לזרעך נתתי את הארץ הזאת גו' את הקיני את הקניזי ואת הקדמוני וגו'", "עשר אומות יש כאן" – שבזה מודגשת שלימות ההליכה מהמעמד ומצב הזמן הזה (ארץ שבע אומות, עבודת המדות) למעמד ומצב דלעתיד לבוא (שיתוספו גם השלשה אומות קיני קניזי וקדמוני, עבודת המוחין), שהליכה זו מתחילה ונעשית כבר עתה בהוה, תיכף ומיד ממש, ע"י ההוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד פנימיות התורה באופן ד"רחובות הנהר", כנ"ל.

ט. ועוד והוא העיקר – שע"ז ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף את ההליכה דכל בני"י יחד לארצנו הקדושה, "קהל גדול (לשון יחיד) ישוּבו הנה"³⁸, שמתוך שמחה וטוב לבב, "אין הנה אלא לשון שמחה"³⁹, באים כל בני"י לארצנו הקדושה כפי שהיא בשלימותה, "ירחיב ה' אלקיך את גבולך", לא רק ארץ שבעה אומות, אלא ארץ עשר אומות.

ובפרטיות יותר:

כיון ש"לזרעך נתתי את הארץ הזאת גו' את הקיני את הקניזי ואת הקדמוני וגו'" היא הבטחה מפורשת בתורתנו הקדושה, שיש בזה התוקף ד"דבר ה' זו הלכה"⁴⁰ – נעשית כבר ע"פ התורה ההליכה (הקשורה עם הלכה⁴¹) להמעמד ומצב דירושת קיני קניזי וקדמוני, היינו, שגם בזמן הזה שהשטח דארצות אלה (שישנו בקיומו בגשמיות ואפילו בחומריות) הוא בשליטת אינם־יהודים, שייך הוא לבעלותם של בני"י.

(40) שבת קלה, ב.

(41) ראה מגילה כח, סע"ב. וש"נ.

(38) ירמ' לא, ז.

(39) ראה ספרי ופרש"י קרח יח. ח.

ובפרט ע"פ הידוע⁴² שגם בזמן הגלות (כש"גלינו מארצנו") יש לכאו"א מישראל חלק בארץ, אמה אחת או ד' אמות, כפי שמצינו לדינא בנוגע לכתיבת פרוזבול על הקרקע, שגם בזמן הזה סומכין על החלק בארץ שיש לכאו"א מישראל, ויש לומר שכן הוא גם בנוגע לארץ קיני קניזי וקדמוני.

ומזה מובן שירושת ארץ עשר אומות היא ב"מזומן", וצריך רק שכאו"א יושיט ידו ("אויסטטעקן די האַנט") ויטול חלקו בארץ – בדרכי נועם ובדרכי שלום, שהרי "באותו הזמן לא תהי' שם לא רעב ולא מלחמה כו'", כי אם שלום אמיתי, הן בחיים הפרטיים והן ועאכו"כ בחיים הכלליים.

י. ויש לסיים – כרגיל – בנתינת וקבלת שליחות-מצוה לצדקה, ובפרט שענין הצדקה מודגש בסיום פרשת היום בתורה: "ויתן לו מעשר מכל" (כנ"ל ס"א).

ובודאי יוסיף ויתן כאו"א כפי נדבת לבו, ובאופן שנדבת לבו תהי' בהרחבה – שעיי"ז יתוסף בזירוז ההרחבה בהבנה והשגה בלימוד פנימיות התורה, ובהרחבה בהבנה והשגה בנגלה דתורה, ועאכו"כ בהרחבה ב(הבנה והשגה ד)קיום המצוות במעשה בפועל.

וכל זה ימהר ויזרו עוד יותר את המעשה בפועל דגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו – ש"בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁴³, ביחד עם הבתי-כנסיות (בתי תורה) ובתי-מדרשות (בתי תפלה) ובתי גמילות חסדים ומעשים טובים שבכל העולם כולו, ועאכו"כ בית זה, בית תפלה ותורה ומעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, והוא בראשנו ("הקיצו ורננו שוכני עפר"⁴⁴) – באים מתוך שמחה וטוב לבב לארצנו הקדושה, ושם גופא – לירושלים עיר הקודש ולהר הקודש, ושם גופא – לבית המקדש, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁴⁵.

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

44 ישע' כו, יט.

45 בשלח טו, יז.

42 ראה לקו"ש ח"כ ע' 309. וש"נ.

43 בא י"ד, ט.